YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

6 päivänä huhtikuuta 2006 *

Asiassa C-124/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Gerechtshof te 's-Gravenhage (Alankomaat) on esittänyt 3.3.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 16.3.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Federatie Nederlandse Vakbeweging

vastaan

Alankomaiden valtio,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit K. Schiemann, N. Colneric (esittelevä tuomari), K. Lenaerts ja E. Juhász,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.12.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Federatie Nederlandse Vakbeweging, edustajinaan advocaat L. S. J. de Korte ja advocaat M. A. C. Vijn,

– Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään H. G. Sevenster ja M. de Mol,

– Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään T. Linden,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään N. Yerrell ja P. van Nuffel,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.1.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 23 päivänä marraskuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/104/EY (EYVL L 307, s. 18), sellaisena kuin se on muutettuna 22.6.2000 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2000/34/EY (EYVL L 195, s. 41; jäljempänä direktiivi) 7 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Federatie Nederlandse Vakbeweging (alankomaalainen ammattiliittojen keskusjärjestö, jäljempänä FNV) ja toisaalta Alankomaiden valtio ja joka koskee kysymystä siitä, onko direktiivissä tarkoitettujen vähimmäisvuosilomapäivien, joita ei ole käytetty aikaisempina vuosina, takaisinostomahdollisuus ristiriidassa direktiivin 7 artiklan 2 kohdan kanssa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivi annettiin EY:n perustamissopimuksen 118 a artiklan (EY:n perustamissopimuksen 117–120 artikla on korvattu EY 136–EY 143 artiklalla) perusteella. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivissä vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäissäännökset työajan järjestämisen alalla.

4 Direktiivin II jaksossa säädetään toimenpiteistä, jotka jäsenvaltioiden on toteutettava, jotta kaikille työntekijöille voidaan taata vuorokautinen vähimmäislepoaika, viikoittainen vähimmäislepoaika sekä palkallinen vuosiloma. Siinä säännellään myös taukoja ja viikoittaista enimmäistyöaikaa.

5 Vuosiloman osalta direktiivin 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

2. Palkallisen vuosiloman vähimmäisaikaa ei saa korvata rahalla, paitsi kun työsuhde päättyy."

6 Direktiivin 17 artiklassa säädetään mahdollisuudesta poiketa tietyin edellytyksin useista direktiivin säännöksistä, mutta siinä ei kuitenkaan mainita 7 artiklaa.

7 Direktiivi on kumottu ja korvattu 2.8.2004 lukien tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4 päivänä marraskuuta 2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9). Direktiivin 7 artikla on kuitenkin pysynyt muuttumattomana.

Kansallinen lainsäädäntö

8 Asiaa koskevat säännökset, jotka annettiin direktiivin saattamiseksi osaksi Alankomaiden sisäistä oikeusjärjestystä, sisältyvät siviililakikirjan (Burgerlijk wetboek, jäljempänä BW) 7 osaston otsakkeessa 10 (työsopimus) olevaan 3 lukuun (loma).

9 BW:n 7:634 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Työntekijällä on oikeus saada jokaisena vuonna, jonka kuluessa hänellä on ollut oikeus saada palkkaa täysiaikaiseksi sovitulta työajalta, lomaa vähintään sovittu viikkotyöaika nelinkertaisena tai, jos sovittu työaika on ilmaistu tunteina vuodessa, vähintään vastaava aika."

10 BW:n 7:638 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Työnantaja on velvollinen antamaan työntekijälle joka vuosi mahdollisuuden sen loman pitämiseen, johon työntekijällä on 634 §:n perusteella vähintään oikeus.

2. Silloin, jos loman määräytymisestä ei ole sovittu kirjallisesti tai jos siitä ei määrätä työehtosopimuksessa tai sen nojalla annetuissa määräyksissä tai toimivaltaisen

hallintoelimen antamassa tai sen nimissä annetussa määräyksessä tai siitä ei säädetä laissa, työnantaja vahvistaa loman alkamis- ja päättymisajankohdat työntekijän toivomusten mukaisesti, jolleivät tärkeät syyt estä tätä. – –

– –

6. Työnantaja on velvollinen myöntämään työntekijälle jäljellä olevan lomaoikeuden päivinä tai tunteina, jolleivät tärkeät syyt estä tätä.

– –"

11 BW:n 7:639 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Työntekijä säilyttää lomansa aikana oikeuden palkkaan."

12 BW:n 7:640 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Työntekijä ei voi työsopimuksensa keston aikana luopua korvausta vastaan lomaoikeudestaan.

2. Jos työntekijän saama oikeus lomaan ylittää 634 §:ssä tarkoitetun vähimmäismäärän, edellä 1 momentissa säädetystä voidaan poiketa kirjallisella sopimuksella sen oikeuden osalta, joka ylittää tämän vähimmäismäärän."

13 BW:n 7:642 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Kanne lomaoikeuden vahvistamiseksi vanhenee viiden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden viimeisestä päivästä, jona kyseinen oikeus on syntynyt."

14 BW:n 7:645 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Työntekijän vahingoksi ei voida poiketa 634–643 §:stä, ellei kyseisissä pykälissä sallita tällaista poikkeusta."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

15 Edellä mainittujen oikeussääntöjen osalta sosiaali- ja työministeriön helmikuussa 2001 julkaisemassa esitteessä, jonka nimi on Nieuwe vakantiewetgeving. Meer

ruimte voor maatwerk (Uusi lomalainsäädäntö: enemmän mahdollisuuksia yksilöllisiin järjestelyihin) (jäljempänä esite), todetaan seuraavaa:

"Lomalainsäädännön perusta ei muutu: kullakin työntekijällä on oikeus palkalliseen lomaan. Lomapäivien vähimmäismäärä vuotta kohden on työpäivien määrä viikossa kerrottuna neljällä. – –

On mahdollista saada enemmän lomaa, muttei koskaan vähemmän!

– –

3. Lomapäivien säästäminen

Voiko työntekijä säästää lomapäiviä muutaman vuoden ajan, jotta hän voi tehdä pitkän maailmanympärimatkan?

Kyllä, tämä on täysin mahdollista. Lomapäiviä voi säästää pidemmän aikaa ennen niiden menettämistä. – –

4. Lomapäivien takaisinosto

Talo on remontoitava. Voiko työntekijä vaihtaa säästämänsä lomapäivät rahaksi?

Kyllä, mutta – – Ylimääräiset lomapäivät voidaan ostaa myöhemmin takaisin. Tässä tapauksessa on kyse pakollisen vuosittaisen lomapäivien vähimmäismäärän ylittävistä lomapäivistä tai aikaisempina vuosina säästetyistä päivistä.

Esimerkki: Kokopäiväisesti työskentelevä työntekijä on säästänyt 50 lomapäivää ja haluaa myydä ne työnantajalleen. Työntekijä ei ole vielä pitänyt lomaa kyseisenä vuonna. Hän voi siis myydä enintään 50 – 20 (laissa säädetty vähimmäismäärä) = 30 päivää."

16 BW:n 7:640 §:n parlamenttikäsittelyn aikana Alankomaiden hallitus esitti tiivistetysti seuraavaa: Vähimmäislomaoikeus muodostuu tietystä määrästä päiviä, joihin työntekijällä on tiettynä vuonna kaikissa tapauksissa oikeus laissa kyseisen vuoden osalta säädetyn määrän ylittäviä päiviä ja aikaisempina vuosina säästettyjä päiviä lukuun ottamatta. Kaikki aikaisempina vuosina säästetyt lomapäivät on mahdollista ostaa takaisin niiden alkuperästä riippumatta. Sillä ei näin ollen ole merkitystä, että nämä päivät on säästetty laissa säädetyn määrän ylittävistä lomista tai aikaisemman vuoden vähimmäislomasta. Kun työntekijä ei ole käyttänyt (kaikkea tai osaa) vähimmäislomaoikeudestaan mistä tahansa syystä, tämä oikeus ei kuulu myöhemmän vuoden vähimmäisoikeuksiin. Tälle vuodelle on itse asiassa olemassa erillinen vähimmäisoikeus. Kun on kyse tästä aikaisemman vuoden käyttämättömästä oikeudesta, rahallinen korvaus on mahdollinen.

17 Parlamenttikäsittelyn aikana myönnettiin, että mahdollisuus ostaa lomapäiviä takaisin voi saada työntekijät olemaan pitämättä lomapäiviä, koska he tietävät, että työvuoden aikana pitämättä jääneet päivät voidaan ostaa takaisin myöhempinä vuosina. Tämän osalta täsmennettiin, että tämä asia oli jätettävä työnantajien ja työntekijöiden vastuulle ja että oli luotettava siihen, että asianomaiset toimisivat tarvittaessa järkevästi. Parlamenttikäsittelyssä korostettiin, että BW:n 7:638 §:n 1 momentin perusteella työnantajalla on velvollisuus antaa kunakin vuonna työntekijälle mahdollisuus pitää ainakin vähimmäisvuosiloma. Työntekijä voi vaatia työnantajaa myöntämään tämän loman.

18 Parlamenttikäsittelyssä ehdotettiin BW:n 7:640 §:n 2 momentin mukauttamista, jotta säästettyjen lomapäivien kokonaismäärästä ei olisi mahdollista ostaa takaisin osaa, joka perustuu siihen, että aikaisempina vuosina on pidetty laissa säädettyä vähimmäismäärää pienempi määrä lomapäiviä. Tämä ehdotus hylättiin kyseisessä parlamenttikäsittelyssä.

19 FNV nosti kanteen Rechtbank te 's-Gravenhagessa, jotta tämä tuomioistuin toteaisi, että Alankomaiden valtio toimii lainvastaisesti, kun se katsoo ja selittää direktiivin 7 artiklan 2 kohdan vastaisesti BW:n 7:634 §:ssä tarkoitettua käsitettä "vähimmäisloma" tulkitessaan, että sekä laissa säädetyt päivät että tämän määrän ylittävät päivät, joita on säästetty aikaisemmilta vuosilta, ylittävät vähimmäislomaoikeuden ja ne voidaan periaatteessa ostaa takaisin. FNV vaati lisäksi, että Alankomaiden valtio velvoitetaan olemaan esittämättä jatkossa virheellistä tulkintaa BW:n 7:640 §:stä, olemaan levittämättä kyseistä esitettä ja julkaisemaan asiaa koskeva päätös.

20 Rechtbank te 's-Gravenhage hylkäsi kanteen. Valituksessaan Gerechtshof te 's-Gravenhageen FNV vaatii myös toissijaisesti kyseistä tuomioistuinta toteamaan, että BW:n 7:640 §:n 2 momentin järkevä tulkinta direktiivin 7 artiklan 2 kohdan

mukaisesti merkitsee, että takaisinosto ei voi koskea päiviä, jotka perustuvat siihen, että työntekijä on pitänyt tiettynä vuonna vähemmän lomapäiviä kuin mihin tällä lain mukaan on kyseisenä vuonna oikeus.

21 Kansallinen tuomioistuin katsoo, että lain syntyhistoriasta ja kyseisestä esitteessä yhdessä tarkasteltuna ilmenee, että vähimmäisvuosiloma voidaan korvata rahalla jonain myöhempänä vuonna, jos työntekijä ei ole käyttänyt sitä. Kun otetaan huomioon tämän lain esityöt, kyseisen esitteen sisältö on sellainen, että jos se on ristiriidassa sen kanssa, miten direktiiviä on tulkittava ja täytäntöönpantava, sen levittäminen ilman minkäänlaista varoitusta, jota siinä ei ole, on harhaanjohtavaa ja siis lainvastaista. On riittävän todennäköistä, että mahdollisuus ostaa myöhemmin takaisin päivät, jotka kuuluvat vähimmäisvuosilomaan, voi johtaa siihen, että työntekijät eivät pidä tätä vähimmäisvuosilomaa tai pitävät sen vain osittain. Se, että Alankomaiden valtio tulkitsee direktiiviä virheellisesti, vahingoittaa FNV:n etua, koska se on työntekijöiden edunvalvontaelin Alankomaissa.

22 Gerechtshof te 's-Gravenhage on päättänyt tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko sellainen jäsenvaltion säädös yhteisön oikeuden ja erityisesti – – direktiivin 93/104/EY 7 artiklan 2 kohdan mukainen, jossa tarjotaan mahdollisuus sopia kirjallisesti työsuhteen aikana, että työntekijälle, joka ei ole pitänyt jonain vuonna lainkaan vähimmäisvuosilomaansa tai joka on pitänyt sen vain osittain, annetaan tästä rahallinen korvaus seuraavana vuonna?

Tämän kysymyksen osalta lähdetään siitä, että korvausta ei myönnetä työntekijän vähimmäislomaoikeuden osalta kulumassa olevana vuonna tai sitä seuraavina vuosina."

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

23 Aluksi on tarkasteltava vähimmäisvuosilomapäivien siirtämisen mahdollista lainvastaisuutta, jonka Euroopan yhteisöjen komissio nostaa esiin.

24 Tarvitsematta tarkastella tätä kysymystä yksityiskohtaisesti on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että yhteisön oikeudessa taattu loma ei voi vaikuttaa oikeuteen pitää jokin muu tässä oikeudessa taattu loma (ks. asia C-519/03, komissio v. Luxemburg, tuomio 14.4.2005, Kok. 2005, s. I-3067, 33 kohta). Näin ollen jos vuoden loppuun mennessä on kertynyt pidettäväksi useita yhteisön oikeudessa taattuja lomakausia, vuosiloman tai sen osan siirtäminen myöhäisemmälle vuodelle voi olla väistämätöntä.

25 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä sitä, onko se, että kansallisessa säännöksessä sallitaan työsopimuksen keston aikana se, että direktiivissä tarkoitetut vuosilomapäivät, joita ei ole pidetty tiettynä vuonna, korvataan rahalla myöhempänä vuonna, ristiriidassa direktiivin 7 artiklan kanssa.

26 Työajan järjestämistä koskevan yhteisön tasolla tapahtuvan yhdenmukaistamisen tarkoituksena on taata työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parempi suojelu varmistamalla se, että työntekijöillä on riittävät vähimmäislepoajat – muun muassa palkallinen vuosiloma – ja tauot (ks. asia C-173/99, BECTU, tuomio 26.6.2001, Kok. 2001, s. I-4881, 38 kohta ja asia C-14/04, Dellas ym., tuomio 1.12.2005, Kok. 2005, s. I-10253, 41 kohta).

27 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

28 Jokaisen työntekijän oikeutta palkalliseen vuosilomaan on pidettävä yhteisön sosiaalioikeuden periaatteena, jolla on erityinen merkitys ja josta ei voida poiketa ja jonka toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat panna täytäntöön ainoastaan direktiivissä nimenomaisesti luetelluissa rajoissa (ks. mm. em. asia BECTU, tuomion 43 kohta ja asia C-342/01, Merino Gómez, tuomio 18.3.2004, Kok. 2004, s. I-2605, 29 kohta).

29 Tässä direktiivissä vahvistetaan lisäksi sääntö, jonka mukaan työntekijän on turvallisuutensa ja terveytensä tehokkaaksi suojelemiseksi saatava tavallisesti tehokas lepoaika, koska direktiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaan palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden korvaaminen rahalla on mahdollista ainoastaan silloin, kun työsuhde päättyy (em. asia BECTU, tuomion 44 kohta ja em. asia Merino Gómez, tuomion 30 kohta).

30 On totta, että tämän loman myönteinen vaikutus työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen ilmenee täysimääräisesti, jos se pidetään tätä varten tarkoitettuna vuonna eli kulumassa olevana vuonna. Tämän lepoajan tätä koskeva hyöty ei kuitenkaan katoa, jos se pidetään myöhempänä ajanjaksona.

31 Koska direktiivissä tarkoitettu loma voi kuitenkin myötävaikuttaa työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen, kun se pidetään myöhempänä vuonna, on todettava, että sitä säännellään silti direktiivillä.

32 Mahdollisuus rahalliseen korvaukseen siirretystä vähimmäisvuosilomasta luo joka tapauksessa direktiivin tavoitteiden kanssa ristiriidassa olevan yllykkeen luopua lepolomasta tai toimia siten, että työntekijät luopuvat siitä.

33 Näin ollen palkallisen vähimmäisvuosiloman korvaaminen rahalla tilanteessa, jossa lomaa siirretään myöhemmälle vuodelle, on ristiriidassa direktiivin 7 artiklan 2 kohdan kanssa.

34 On lisättävä, että direktiivin 7 artikla ei kuulu säännöksiin, joista direktiivin mukaan voidaan nimenomaisesti poiketa (ks. em. asia BECTU, tuomion 41 kohta). Näin ollen sillä ei ole merkitystä, perustuuko palkallisen vuosiloman korvaaminen rahalla sopimukseen vai ei.

35 Kaikki edellä esitetty huomioon ottaen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 7 artiklaa on tulkittava siten, että kansallinen säännös, jossa sallitaan työsopimuksen keston aikana se, että 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vuosiloma-päivät, joita ei pidetä tietyn vuoden kuluessa, korvataan rahalla myöhempänä vuonna, on ristiriidassa tämän artiklan kanssa.

Oikeudenkäyntikulut

36 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 23 päivänä marraskuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/104/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 22.6.2000 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2000/34/EY, 7 artiklaa on tulkittava siten, että kansallinen säännös, jossa sallitaan työsopimuksen keston aikana se, että 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vuosilomapäivät, joita ei pidetä tietyn vuoden kuluessa, korvataan rahalla myöhempänä vuonna, on ristiriidassa tämän artiklan kanssa.

Allekirjoitukset